

Poczucie bezpieczeństwa w najbliższej okolicy i w kraju

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 20 stycznia 2020 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Wiosną każdego roku pytamy Polaków o opinie na temat bezpieczeństwa w ich najbliższej okolicy i ogólnie w kraju. Tegoroczne badanie odbywało się w czerwcu¹, a więc niedługo po zniesieniu wielu ograniczeń w funkcjonowaniu, spowodowanych pandemią koronawirusa. To mogło mieć pewien wpływ na opinie Polaków – w tym czasie słowo „bezpieczeństwo” przywoływało na myśl w pierwszej kolejności ryzyko zarażenia się wynikające z nieprzestrzegania zasad dystansu społecznego i niezakrywania ust i nosa.

W naszym badaniu pytamy o subiektywne odczucia oraz o kilka rodzajów sytuacji, które mogły się zdarzyć respondentom. W ten sposób dowiadujemy się, jaka część Polaków doświadczyła kradzieży, włamania, pobicia, napaści lub innego przestępstwa oraz jak doświadczanie tych zjawisk zmienia się w czasie.

POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA

Zdecydowana większość Polaków (85%) jest przekonana, że Polska jest krajem bezpiecznym, choć odsetek odpowiedzi „tak” zmniejszył się w stosunku do zeszłego roku o 4 punkty procentowe. Co dziesiąty ankietowany w tegorocznym badaniu stwierdził, że nie żyje się w naszym kraju bezpiecznie, i jest to wynik o 2 punkty (a więc w granicach błędu statystycznego) wyższy od zanotowanego w 2019 roku. Pięciu na stu respondentów nie ma zdania w tej kwestii (o 2 punkty procentowe więcej niż w ubiegłym roku).

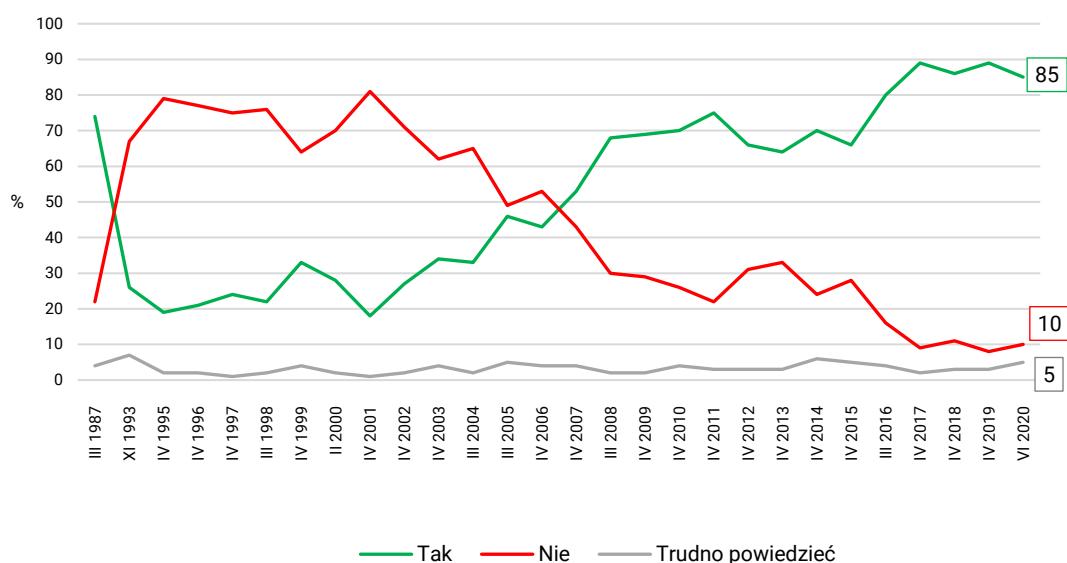
¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (360) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiednim od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej, do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiednim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankietę miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 15 do 25 czerwca 2020 roku na próbie liczącej 1378 osób (w tym: 65,3% metodą CAPI, 20,8% – CATI i 13,9% – CAWI).

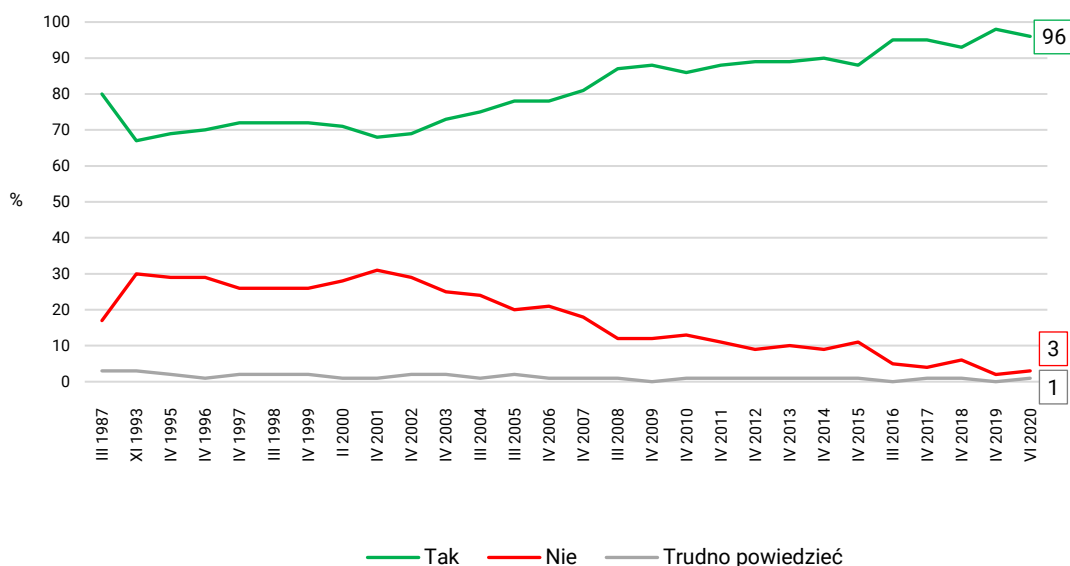
RYS. 1. Czy, Pana(i) zdaniem, Polska jest krajem, w którym żyje się bezpiecznie?

Przekonanie, że w Polsce żyje się bezpiecznie, generalnie rośnie wraz z wiekiem badanych – 75% najmłodszych respondentów zgadza się z tym stwierdzeniem, a w grupach powyżej 55 roku życia udział osób wyrażających to przekonanie przekracza 88%. Odwrotna zależność zachodzi w przypadku wielkości miejsca zamieszkania badanych – mieszkańcy wsi częściej uważają, że Polska jest krajem, w którym żyje się bezpiecznie (88%), podczas gdy wśród mieszkańców ponadpółmilionowych miast ten odsetek wynosi 75%. Spośród grup społeczno-zawodowych częściej niż pozostali przekonanie, że w Polsce żyje się bezpiecznie, podzielają przedstawiciele średniego personelu, technicy (92%) oraz emeryci (89%). Najrzadziej zaś zgadzają się z tym stwierdzeniem osoby, które oceniają warunki własnego gospodarstwa domowego jako złe (64%), a także badani w ogóle niepraktykujący religijnie (72%) – por. tabelę aneksową 1.

Odsetek osób uważających, że ich najbliższa okolica jest miejscem bezpiecznym i spokojnym, od lat utrzymuje się na bardzo wysokim poziomie i w tym roku sięga 96%. To o 2 punkty procentowe mniej niż rok wcześniej – jest to zmiana w granicach błędu statystycznego. Udział osób przeciwnego zdania również utrzymuje się w granicach błędu i wynosi obecnie 3%. Przekonanie badanych, że ich miejsce zamieszkania można nazwać spokojnym, jest więc nadal powszechne.

RYS. 2. Czy miejsce, w którym Pan(i) mieszka (dzielnica, osiedle, wieś), można nazwać bezpiecznym i spokojnym?

Nie notujemy dużych różnic między opiniami różnych grup społeczno-demograficznych: niemal 100% osób pracujących jako średni personel, technicy uważa swoją najbliższą okolicę za bezpieczną i spokojną, także 99% badanych praktykujących religijnie 1–2 razy w miesiącu, 98% chodzących do kościoła co tydzień i taki sam odsetek rolników oraz mieszkańców wsi. Stosunkowo najrzadziej opinię, że miejsce zamieszkania respondentów można nazwać bezpiecznym i spokojnym, podzielają robotnicy niewykwalifikowani i bezrobotni (po 92%), badani o dochodach nieprzekraczających 1000 zł na osobę w gospodarstwie domowym (92%), ankietowani z miast przekraczających 100 tys. mieszkańców (91%), a zwłaszcza ci, którzy oceniają warunki własnego gospodarstwa domowego jako złe (88%) – por. tabelę aneksową 2.

POCZUCIE ZAGROŻENIA PRZESTĘPCZOŚCIĄ

Mimo braku istotnych zmian w ocenie bezpieczeństwa w okolicy i kraju, do 36% (o 3 punkty procentowe) wzrósł udział respondentów, którzy obawiają się, że staną się ofiarami przestępstwa – w tym udział osób, które deklarują, że bardzo się tego obawiają, jest zbliżony do zeszłorocznego (3%). Jednocześnie spadł odsetek badanych, którzy nie czują zagrożenia, że padną ofiarą przestępstwa – wynosi on w tym roku 62% (o 4 punkty procentowe mniej niż przed rokiem).

TABELA 1

Czy obawia się Pan(i) tego, że może stać się ofiarą przestępstwa?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	IV '96	IV '97	III '98	IV '99	II '00	IV '01	IV '02	IV '03	III '04	III '05	IV '06	IV '07	III '08
	w procentach												
Nie obawiam się	30	37	35	40	31	34	32	39	36	45	43	54	59
Obawiam się	67	61	62	57	67	65	66	59	63	51	55	44	40
Obawiam się, ale nie tak bardzo	50	46	47	43	46	47	52	49	49	42	46	37	34
Bardzo się tego obawiam	17	15	15	14	21	18	14	10	14	9	9	7	6
Trudno powiedzieć	3	2	3	2	2	1	2	2	1	3	2	2	1

TABELA 1 (cd.)

Czy obawia się Pan(i) tego, że może stać się ofiarą przestępstwa?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	IV '09	IV '10	IV '11	IV '12	IV '13	IV '14	IV '15	III '16	IV '17	IV '18	IV '19	VI '20	
	w procentach												
Nie obawiam się	58	53	61	59	60	53	49	62	60	60	66	62	
Obawiam się	41	46	37	39	39	45	48	37	38	38	33	36	
Obawiam się, ale nie tak bardzo	37	41	32	35	35	40	44	34	35	34	31	33	
Bardzo się tego obawiam	4	5	5	4	4	5	4	3	3	4	2	3	
Trudno powiedzieć	1	1	2	2	1	2	3	1	1	2	1	2	

Mniejsze obawy o swoje własne bezpieczeństwo wyrażają mężczyźni (68% z nich nie obawia się, że może stać się ofiarą przestępstwa), rolnicy (76%), robotnicy wykwalifikowani i osoby pracujące na własny rachunek (po 68%), a także renciści (68%). Na obawy o własne bezpieczeństwo wpływa orientacja światopoglądowa badanych – osoby o poglądach lewicowych znacznie rzadziej nie obawiają się, że staną się ofiarami przestępstwa (57%), niż respondenci o poglądach prawicowych (71%) – por. tabelę aneksową 3.

Najczęściej obawy, że padną ofiarą przestępstwa, podzielają mieszkańcy największych aglomeracji miejskich (48%), kadra kierownicza i specjaliści z wyższym wykształceniem (44%), pracownicy administracyjno-biurowi (49%), respondenci źle oceniający warunki własnego gospodarstwa domowego (44%) i badani niepotrafiący określić swoich poglądów na osi lewica-prawica (44%).

Obawy o bezpieczeństwo swoich najbliższych są większe niż troska, że samemu zostanie się ofiarą przestępstwa. Obecnie niewiele ponad połowa Polaków (52%) nie martwi się, że ktoś z najbliższej rodziny padnie ofiarą przestępstwa. Ten wynik nie zmienił się w porównaniu z ubiegłorocznym. Choć odsetek badanych, którzy obawiają się o bezpieczeństwo członków swojej rodziny, spadł o 1 punkt procentowy (46% do 45%, a więc w granicach błędów), to znacząco wzrósł w tej grupie udział osób, które bardzo się obawiają, że ktoś z najbliższej rodziny stanie się ofiarą przestępstwa – z 6% do 9% w 2020 roku. Zmniejszył się zaś udział badanych, którzy obawiają się tego, ale nie aż tak bardzo – o 4 punkty procentowe, do 36%.

TABELA 2

Czy obawia się Pan(i), że ofiarą przestępstwa może stać się ktoś z Pana(i) najbliższej rodziny?	Wskazania respondentów według terminów badań										
	IX '00	IV '01	IV '02	IV '03	III '04	III '05	IV '06	IV '07	III '08	IV '09	IV '10
	w procentach										
Nie obawiam się	30	26	25	30	28	36	34	44	52	50	44
Obawiam się	67	72	74	67	69	61	64	53	46	48	54
Obawiam się, ale nie tak bardzo	42	45	50	47	45	41	45	41	35	40	45
Bardzo się tego obawiam	25	27	24	20	24	20	19	12	11	8	9
Trudno powiedzieć	3	2	1	3	3	4	2	3	2	2	2

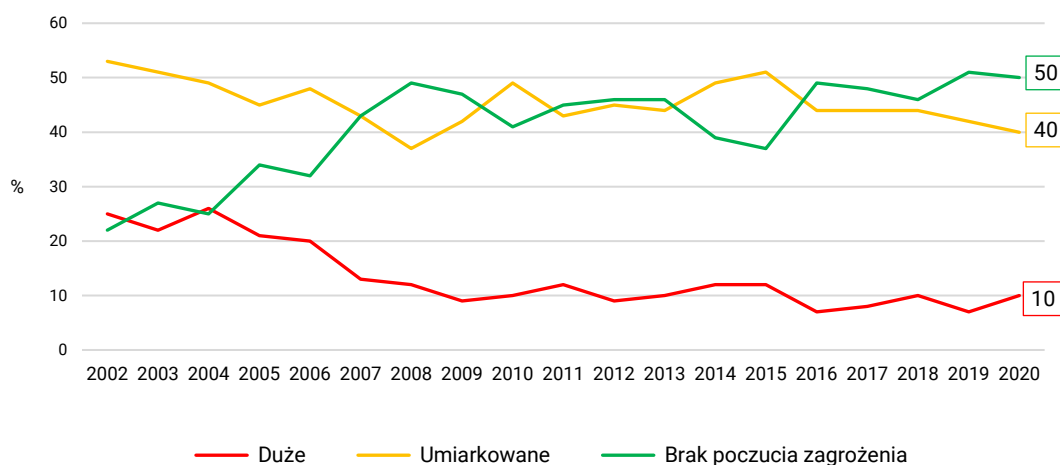
TABELA 2 (cd.)

Czy obawia się Pan(i), że ofiarą przestępstwa może stać się ktoś z Pana(i) najbliższej rodziny?	Wskazania respondentów według terminów badań										
	IV '11	IV '12	IV '13	IV '14	IV '15	III '16	IV '17	IV '18	IV '19	VI '20	
	w procentach										
Nie obawiam się	48	48	50	43	40	53	52	50	52	52	
Obawiam się	50	50	48	55	58	45	47	48	46	45	
Obawiam się, ale nie tak bardzo	39	42	39	45	46	39	40	40	40	36	
Bardzo się tego obawiam	11	8	9	10	12	6	7	8	6	9	
Trudno powiedzieć	2	2	2	2	2	2	1	2	2	3	

Troska o bezpieczeństwo członków rodziny charakteryzuje częściej kobiety (50%) niż mężczyźni (40%), mieszkańców miast liczących od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców (54%) oraz największych ośrodków miejskich (56%). Częściej niż pozostali obawę, że ktoś z ich najbliższych stanie się ofiarą przestępstwa, wyrażają przedstawiciele kadry kierowniczej i specjaliści z wyższym wykształceniem (55%), średni personel, technicy (54%), a także pracownicy administracyjno-biurowi (64%). Dodatkowo obawiają się tego badani, których dochody na osobę w gospodarstwie domowym wynoszą mniej niż 1000 zł (52%), oraz respondenci identyfikujący się z lewicą (51%) – por. tabelę aneksową 4.

Łącząc odpowiedzi na pytanie dotyczące obaw o bezpieczeństwo własne oraz członków najbliższej rodziny, od lat tworzymy wskaźnik nasilenia poczucia zagrożenia przestępczością. Tegoroczne wyniki wskazują, że odsetek osób, które w ogóle nie odczuwają zagrożenia przestępczością, wynosi dokładnie 50%. Oznacza to spadek o 1 punkt procentowy, czyli w granicach błędu statystycznego, w stosunku do poprzedniego roku. Co dziesiąta osoba odczuwa duże zagrożenie przestępczością i ten odsetek jest istotnie wyższy niż w 2019 roku (10% wobec 7%). Udział badanych, dla których wskaźnik plasuje się na poziomie umiarkowanego poczucia zagrożenia, wynosi 40% i jest zbliżony do ubiegłorocznego (42%).

RYS. 3. Poczucie zagrożenia przestępczością

Duże poczucie zagrożenia przestępczością częściej jest udziałem mieszkańców ponadpółmilionowych miast (16%) i tych liczących od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców (16%), pracowników administracyjno-biurowych (15%) oraz pracowników usług (14%). Charakteryzuje ono zwłaszcza osoby bezrobotne (19%) i oceniające warunki własnego gospodarstwa domowego jako złe (21%). Wpływ na poczucie zagrożenia ma też orientacja światopoglądowa badanych – duże obawy podziela 15% osób o poglądach lewicowych i 5% identyfikujących się z prawicą – por. tabelę aneksową 5. Brak poczucia zagrożenia w odniesieniu do samych siebie i członków najbliższej rodziny jest najbardziej charakterystyczny dla mieszkańców wsi (57%), osób pracujących na własny rachunek (60%), a zwłaszcza rencistów (63%).

OSOBISTE DOŚWIADCZENIA

Wzrost obaw respondentów, że staną się ofiarami przestępstwa, nie ma uzasadnienia w niedawnych osobistych doświadczeniach badanych. Doświadczenie żadnego z przestępstw, które badamy, nie stało się częstsze – według deklaracji ankietowanych – w stosunku do 2019 roku. Udział osób, którym coś ukradzono, wynosi 11%, odsetek badanych, którym włamano się do domu, mieszkania lub jakiegokolwiek innego pomieszczenia, sięga 5%. Umyślnego zranienia lub pobicia doświadczyło w ciągu ostatnich 5 lat 2% Polaków i tyle samo wynosi odsetek osób deklarujących, że zostały napadnięte i obrabowane. Zmiany tych odsetków w porównaniu z poprzednim badaniem wynoszą maksymalnie 1 punkt procentowy, a więc mieszczą się w granicach błędu statystycznego. Cztery na sto osób objętych badaniem twierdzi, że stały się ofiarą przestępstwa innego niż wymienione – były to np. wyłudzenia, oszustwa, przestępstwa internetowe czy mobbing.

TABELA 3

Czy w ostatnich pięciu latach przydarzyła się Panu(i) któraś z wymienionych niżej sytuacji:	Odsetki odpowiedzi twierdzących (według terminów badań)										
	VI '99	VI '00	IV '02	IV '03	III '04	III '05	X '05	IV '06	IV '07	IV '09	IV '10
– ukradziono Panu(i) coś	22	19	31	28	29	23	22	26	20	16	19
– dokonano u Pana(i) włamania (do domu, mieszkania, domku na działce, piwnicy, budynków gospodarczych)	9	8	17	14	17	13	11	16	11	10	10
– został(a) Pan(i) pobity(a) lub umyślnie zraniony(a)	4	3	5	6	4	5	4	6	5	4	3
– został(a) Pan(i) napađnięty(a) i obrabowany(a)	4	4	5	5	7	4	3	6	4	3	4
– stał(a) się Pan(i) ofiarą innego przestępstwa	4	5	7	4	6	5	3	6	5	5	4

TABELA 3 (cd.)

Czy w ostatnich pięciu latach przydarzyła się Panu(i) któraś z wymienionych niżej sytuacji:	Odsetki odpowiedzi twierdzących (według terminów badań)									
	IV '11	IV '12	IV '13	IV '14	IV '15	III '16	IV '17	IV '18	IV '19	VI '20
– ukradziono Panu(i) coś	18	17	15	16	17	12	14	15	11	11
– dokonano u Pana(i) włamania (do domu, mieszkania, domku na działce, piwnicy, budynków gospodarczych)	9	9	8	8	10	7	7	7	6	5
– został(a) Pan(i) pobity(a) lub umyślnie zraniony(a)	3	4	2	3	4	3	3	3	3	2
– został(a) Pan(i) napađnięty(a) i obrabowany(a)	2	4	3	3	2	2	2	3	1	2
– stał(a) się Pan(i) ofiarą innego przestępstwa	4	4	5	6	5	4	4	4	3	4

Relatywnie najczęściej ofiarami któregoś z przestępstw byli w ostatnich 5 latach mieszkańcy ponadpółmilionowych miast (27% z nich zadeklarowało doświadczenie przynajmniej jednego rodzaju przestępstwa), przedstawiciele kadry kierowniczej i specjalistów z wyższym wykształceniem (23%), badani pracujący na własny rachunek (23%), ale także osoby bezrobotne (22%) oraz uczniowie i studenci (23%). Istotne różnice występują wśród osób o różnych dochodach – w grupie badanych, wśród których dochód na członka gospodarstwa domowego nie przekracza 1000 zł, udział respondentów, którzy doświadczyli przestępstwa, wynosi 10%, zaś wśród badanych, których dochody w przeliczeniu na osobę sięgają 3000 zł lub więcej, sięga on już 24% – por. tabelę aneksową 6.

Poczucie bezpieczeństwa w najbliższej okolicy i kraju było dotąd niemal powszechne. W ostatnim czasie niektóre wskaźniki uległy pogorszeniu – odsetek respondentów przekonanych, że Polska jest krajem, w którym żyje się bezpiecznie, spadł o 4 punkty procentowe. Wzrósł udział osób, które obawiają się, że staną się ofiarami przestępstwa (o 3 punkty procentowe). Jednocześnie spadł odsetek respondentów, którzy nie czują takiego zagrożenia (o 4 punkty mniej niż przed rokiem). Choć nie zmienił się odsetek ankietowanych, którzy obawiają się o bezpieczeństwo swoich najbliższych, to znacząco wzrósł w tej grupie udział osób, które bardzo się obawiają, że ktoś z najbliższej rodziny stanie się ofiarą przestępstwa – z 6% do 9% w 2020 roku. W efekcie również sumaryczny wskaźnik zagrożenia przestępczością wzrósł w porównaniu z poprzednim badaniem – obecnie co dziesiąta osoba odczuwa duże zagrożenie przestępczością (wzrost o 3 punkty procentowe). Na koniec warto dodać, że ocena najbliższego otoczenia miejsca zamieszkania nie zmieniła się istotnie w stosunku do ubiegłego roku – nadal praktycznie powszechne jest przekonanie, że swoją okolicę można nazwać spokojną i bezpieczną (96%).

Opracowała

Marta Bożewicz